

Iwona Pawlas

Akademia Ekonomiczna w Katowicach

UCZESTNICTWO UKRAINY W MIĘDZYNARODOWYCH OBROTACH TOWAROWYCH W I DEKADZIE XXI WIEKU

1. Wstęp

Początek XXI wieku to z jednej strony nasilenie procesów transformacji ustrojowej na Ukrainie, z drugiej natomiast postępujące jej włączanie w system gospodarki światowej. Dynamizacja powiązań międzynarodowych Ukrainy oznacza coraz większą jej aktywność w obszarze handlu międzynarodowego oraz stopniowe jej otwieranie dla inwestorów zagranicznych. Swoistym przełomem była pomarańczowa rewolucja oraz wybory prezydenckie w 2004 r. Od tego momentu dynamicznie zmieniały się warunki prowadzenia współpracy gospodarczej z Ukrainą.

O zaawansowaniu procesu otwierania ukraińskiej gospodarki świadczy m.in. jej włączenie do Światowej Organizacji Handlu (WTO). Wniosek Ukrainy o członkostwo w WTO został złożony w 1993 r. Negocjacje dotyczące włączenia Ukrainy w struktury WTO zakończyły się w styczniu 2008 r.¹ Rada Generalna WTO wyraziła swą akceptację dla członkostwa Ukrainy w Światowej Organizacji Handlu na początku lutego 2008 r.² Rada Najwyższa Ukrainy ratyfikowała protokół 10.04.2008 r., a już 16.04.2008 r. ustawę o ratyfikacji umowy podpisał Prezydent W. Juszczenko. Ukraina stała się członkiem WTO po upływie 30 dni od momentu ratyfikacji dokumentów³.

Niestety, począwszy od 2005 r., do dziś Ukraina boryka się z brakiem stabilności na scenie politycznej. Walki polityczne odsuwają na dalszy plan głębokie re-

---

¹ A. Górską, *Ukraina w WTO*, „Tydzień na Wschodzie” 2008, nr 39.

² *WTO Welcomes Ukraine as a New Member*, WTO: 2008 Press Releases, PRESS 511, 5 February 2008, http://www.wto.org/english/news_e/pres08_e/pr511_e.htm.

³ Po wejściu Ukrainy do WTO znaczne zmiany warunków prowadzenia wymiany obejmowały tylko: artykuły rolno-spożywcze, produkty przemysłu samochodowego, cła eksportowe oraz kwestie związane z otwarciem rynku usług bankowych i finansowych. Wynika to z faktu, iż już w latach 2004-2005 dokonano zmiany taryf w ramach dostosowań do norm WTO.

formy ekonomiczne⁴. Dodatkowo nasilający się w gospodarce światowej w drugiej połowie 2008 r. i kryzys finansowy w roku 2009 wpływa ograniczająco na bieżącą atrakcyjność rynku ukraińskiego dla zagranicznych partnerów handlowych oraz inwestorów.

2. Handel zagraniczny Ukrainy

W I dekadzie XXI wieku Ukraina intensyfikuje swoje uczestnictwo w światowym obrocie towarowym. Zarówno po stronie eksportu, jak i importu widać wyraźną tendencję wzrostową. W 2000 r. eksport Ukrainy to 14,6 mld USD, a w 2008 r. Ukraina wyeksportowała towary o wartości 67 mld USD. W tym samym okresie ukraiński import wzrósł z 14 mld USD do 85,5 mld USD. Do 2003 r. panowała względna równowaga w handlu zagranicznym Ukrainy, w 2004 r. odnotowano nadwyżkę na poziomie 4,7 mld USD, natomiast począwszy od 2005 r. narasta deficyt w handlu zagranicznym, który w 2008 r. osiągnął wartość 18,5 mld USD. O rosnącej aktywności Ukrainy w zakresie handlu zagranicznego w latach 2000-2008 świadczy wzrost eksportu *per capita* z 230 USD do 1450 USD oraz wzrost importu *per capita* z 236 USD do 1850 USD (tab. 1).

Tabela 1. Handel zagraniczny Ukrainy w latach 2000-2008

Wyszczególnienie	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Eksport (mld USD)	14,6	16,3	18,0	23,1	33,7	34,2	38,4	49,2	67,0
Import (mld USD)	14,0	15,8	17,0	23,0	29,0	36,1	45,0	60,7	85,5
Saldo (mld USD)	+0,6	+0,5	+1,0	+0,1	+4,7	-1,9	-6,6	-11,5	-18,5
Eksport <i>per capita</i> (USD)	231	339	367	482	688	727	815	1069	1450
Import <i>per capita</i> (USD)	236	329	347	481	611	768	957	1310	1850

Źródło: dane Państwowego Komitetu Statystyki Ukrainy zaczerpnięte ze strony www.ukrstat.gov.ua oraz obliczenia własne.

Analizując strukturę geograficzną ukraińskiego handlu zagranicznego, zaobserwować można przejściowy spadek znaczenia odbiorców z WNP z 31% w 2000 r. do 24-26% w latach 2002-2004 oraz powrót tej grupy państw na pozycję najważniejszego odbiorcy ukraińskich towarów w 2006 r. W latach 2007-2008 do krajów WNP

⁴ Szerzej na temat wewnętrznych problemów natury politycznej czytaj: G. Demel, *Ukraina – trudna koalicja*, <http://www.tolerancja.pl/files/koalicja.pdf>, s. 1, z 25.04.2006; M. Wojciechowski, *Ukraina: różowa kontrrewolucja*, „Gazeta Wyborcza” 2006; *Juszczenko: Mamy do czynienia z cichym zamachem stanu*, <http://wiadomosci.gazeta.pl/Wiadomosci/1,80644,4172684.html> z 24.05.2007; T. Olszański, *Kolejne stadium kryzysu politycznego na Ukrainie*, „Tydzień na Wschodzie” 2008, nr 50, <http://www.osw.waw.pl/files/tnw50.pdf>, s.6; *Ukraina: rozpad pomarańczowej koalicji*, <http://wiadomosci.o2.pl/?s=258&t=528671>, 23.09.2008 oraz: T. Olszański, *Chwilowe zażegnanie kryzysu politycznego na Ukrainie*, „Tydzień na Wschodzie” 2008, nr 35, <http://www.osw.waw.pl/files/tnw35.pdf>, s. 2.

trafiło 36-38% ukraińskiego eksportu. Drugie miejsce wśród rynków docelowych Ukrainy zajmuje Unia Europejska. Jej udział w ukraińskim eksporcie wynosił ponad 32% w 2000 r., wzrósł do prawie 38% w 2003 r., jednak od tego momentu sukcesywnie maleje i w 2008 r. był równy 25,5%. Trzecim ważnym obszarem docelowym aktywności ukraińskich eksporterów są rynki azjatyckie, dokąd trafiło prawie 23% towarów wyeksportowanych w 2008 r. (tab. 2)

Tabela 2. Struktura geograficzna eksportu Ukrainy w latach 2000-2008 (w %)

Lata	Ogółem	WNP	Pozostałe	Europa	UE 27	Azja	Afryka	Ameryka
2000	100	30,8	69,2	32,2	31,5	23,3	4,8	8,2
2001	100	28,8	71,2	35,0	33,7	23,9	4,9	6,1
2002	100	24,4	75,6	36,1	35,6	27,8	5,6	5,0
2003	100	26,1	73,9	39,6	37,8	23,5	5,2	5,2
2004	100	25,5	74,5	35,0	32,6	23,7	5,0	7,4
2005	100	31,3	68,7	31,9	29,8	24,6	7,0	5,3
2006	100	33,1	66,9	32,8	31,5	21,1	6,3	6,5
2007	100	37,8	62,2	30,1	28,3	20,9	5,7	5,5
2008	100	35,5	64,5	29,5	25,5	22,8	5,8	6,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Państwowego Komitetu Statystyki Ukrainy.

Tabela 3. Struktura geograficzna importu Ukrainy w latach 2000-2008 (w %)

Lata	Ogółem	WNP	Pozostałe	Europa	UE 27	Azja	Afryka	Ameryka
2000	100	57,1	42,9	30,7	28,6	5,7	0,9	4,1
2001	100	55,7	44,3	31,6	29,7	6,3	1,2	4,7
2002	100	52,9	47,1	33,5	32,4	6,5	1,0	5,0
2003	100	50,0	50,0	35,7	34,3	8,3	1,1	4,3
2004	100	52,4	47,6	34,1	32,8	9,0	1,0	3,3
2005	100	47,1	52,9	35,2	33,8	12,7	1,2	3,5
2006	100	44,9	55,1	37,3	36,0	13,3	0,9	3,2
2007	100	42,2	57,8	37,9	36,6	14,7	1,1	3,7
2008	100	39,2	60,8	35,6	33,6	17,9	1,8	4,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Państwowego Komitetu Statystyki Ukrainy.

Po stronie importu również dominują kraje WNP, jednak ich znaczenie jako dostawców towarów na ukraiński rynek stopniowo maleje; w 2000 r. import z WNP stanowił aż 57% importu Ukrainy, natomiast w 2008 r. – już tylko 39%. W analizowanym okresie zwiększyło się natomiast znaczenie importu z UE 27 z 31 do prawie 36%. Wyraźnie rośnie też rola importu z Azji (5,7% w 2000 r. i niemal 18% w 2008 r.); tab. 3.

Tabela 4. Najważniejsi partnerzy handlowi Ukrainy

Lp.	Eksport				Import			
	2002		2008		2002		2008	
	kraj	udział (%)	kraj	udział (%)	kraj	udział (%)	kraj	udział (%)
1	Rosja	17,56	Rosja	23,50	Rosja	37,11	Rosja	22,70
2	Turcja	6,89	Turcja	6,90	Turkmenistan	11,11	Niemcy	8,37
3	Włochy	4,68	Włochy	4,30	Niemcy	9,58	Turkmenistan	6,58
4	Niemcy	4,10	Polska	3,50	Polska	3,16	Chiny	6,54
5	Chiny	3,72	Białoruś	3,10	Francja	2,83	Polska	5,00
6	Polska	2,82	Niemcy	2,74	USA	2,73	Kazachstan	3,65
7	USA	2,82	Kazachstan	2,73	Włochy	2,71	Białoruś	3,28
8	Francja	1,79	Egipt	2,33	Chiny	1,52	Włochy	2,84

Źródło: dane Państwowego Komitetu Statystyki Ukrainy zaczerpnięte ze strony www.ukrstat.gov.ua.

Trzy najważniejsze kraje partnerskie w ukraińskim eksporcie to: Rosja, Turcja i Włochy, przy czym znaczenie Rosji rośnie i w 2008 r. eksport na rynek rosyjski stanowił ponad 23% ukraińskiego eksportu, natomiast udział pozostałych dwóch krajów utrzymuje się na względnie stałym poziomie odpowiednio 7 i 5%. Odnotować należy również wzrost znaczenia Polski jako rynku docelowego dla ukraińskich eksporterów⁵. W 2002 r. Polska zajmowała 6 miejsce, w 2007 r. – 5, a w 2008 r. – 4 miejsce (udział 3,5%). W 2008 r. kolejne miejsca po stronie eksportu Ukrainy zajęły: Białoruś, Niemcy, Kazachstan.

Najważniejsi partnerzy Ukrainy w imporcie towarów to Rosja, Niemcy oraz Turkmenistan. Udział Rosji zmalał z 37% w 2002 r. do 23% w 2008 r. Niemcy odpowiadają obecnie za około 8,5% importu Ukrainy, zaś Turkmenistan – 6,6%. Wyraźnie wzrasta znaczenie Chin jako dostawcy towarów na ukraiński rynek. W 2002 r.

⁵ Szerzej na temat relacji handlowych między Polską a Ukrainą zobacz: W. Kalita, K. Puchalska, A. Barwińska-Małajowicz, *Ocena polsko-ukraińskiej wymiany handlowej z uwzględnieniem obszarów transgranicznych*, [w:] *Spójność społeczno-ekonomiczna a modernizacja regionów transgranicznych*, red. M.G. Woźniak, Wyd. Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2008, s. 83.

Tabela 5. Struktura towarowa eksportu Ukrainy według sekcji CN w latach 2003-2008 (w %)

Sekcja CN	2003	2004	2005	2006	2007	2008
I	2,27	1,98	2,14	1	1,5	1,2
II	3,27	3,48	4,95	5,1	3,5	8,3
III	2,42	1,67	1,71	2,5	3,5	2,9
IV	3,92	3,49	3,77	3,6	4,2	3,8
V	15,16	13,23	13,73	10,1	8,7	10,5
VI	8,42	8,51	8,72	8,8	8,2	7,5
VII	1,56	1,34	1,68	2,1	2	1,5
VIII	0,78	0,63	0,62	0,8	0,8	0,5
IX	1,73	1,58	1,56	1,6	1,7	1,2
X	1,38	1,2	1,33	1,6	1,6	1,3
XI	3,32	2,7	2,67	2,4	2	1,5
XII	0,4	0,37	0,31	0,3	0,3	0,3
XIII	1	0,86	0,64	0,7	0,7	0,7
XIV	bd	bd	0,29	0,3	0,3	0,2
XV	36,83	39,94	40,97	42,8	42,2	41,2
XVI	10,08	9,28	8,29	8,7	10,1	9,5
XVII	4,26	6,24	4,83	5,4	6,7	6,5
XVIII	1,42	1,81	0,41	0,4	0,4	0,4
XX	0,55	0,52	0,64	0,7	0,7	0,7
XXI	0	0	0	0	0	0
XXII	1,24	1,1	0,7	1	0,8	0,4

I – Zwierzęta żywe i produkty pochodzenia zwierzęcego	XIV – Perły, kamienie szlachetne i wyroby
II – Produkty pochodzenia roślinnego	XV – Metale szlachetne i wyroby
III – Tłuszcze i oleje	XVI – Maszyny i urządzenia, sprzęt elektryczny i elektrotechniczny
IV – Przetwory spożywcze	XVII – Sprzęt transportowy
V – Produkty mineralne	XVIII – Przyrządy i aparaty optyczne, fotograficzne, pomiarowe
VI – Produkty przemysłu chemicznego	XIX – Broń i amunicja
VII – Tworzywa sztuczne i wyroby	XX – Różne wyroby gotowe – meble, prefabrykaty budowlane, zabawki
VIII – Skóry i wyroby	XXI – Dzieła sztuki, przedmioty kolekcjonerskie i antyki
IX – Drewno i wyroby z drewna	XXII – wyroby gdzie indziej niesklasyfikowane
X – Ścier drzewny, papier, tektura i wyroby	
XI – Materiały włókiennicze i wyroby	
XII – Obuwie, nakrycia głowy itp.	
XIII – Wyroby z kamienia i ceramiczne, szkło	

Źródło: dane Państwowego Komitetu Statystyki Ukrainy zaczerpnięte ze strony www.ukrstat.gov.ua.

Chiny zajmowały 8 miejsce (1,5%), a w 2007-2008 r. uplasowały się na czwartej pozycji i ich udział w imporcie Ukrainy zwiększył się do 6,54%. Piątym krajem na liście najważniejszych partnerów w imporcie jest Polska (udział 5% w 2008 r.)⁶.

W tabelach 5 i 6 zestawiono dane obrazujące strukturę towarową ukraińskiego handlu zagranicznego. Analizując strukturę towarową ukraińskiego eksportu, zaobserwować można wyraźną dominację sześciu sekcji towarowych:

- sekcja XV – metale nieszlachetne i wyroby,
- sekcja V – produkty mineralne,
- sekcja II – produkty pochodzenia roślinnego,
- sekcja XVI – maszyny i urządzenia, sprzęt elektryczny i elektrotechniczny,
- sekcja VI – produkty przemysłu chemicznego,
- sekcja XVII – sprzęt transportowy.

Tabela 6. Struktura towarowa importu Ukrainy według sekcji CN w latach 2003-2008 (w %)

Sekcja CN	2003	2004	2005	2006	2007	2008
I	0,82	1,09	1,38	1,4	1,3	2,0
II	3,37	1,52	1,45	1,5	1,4	1,7
III	0,48	0,51	0,56	0,4	0,6	0,7
IV	4,77	3,46	4,03	3,7	3,4	3,1
V	16,83	37,4	32,01	30	28,5	29,7
VI	7,69	7,75	8,57	8,6	8,8	8,1
VII	4,5	4,85	5,36	5,6	5,6	5,2
VIII	0,29	0,25	0,31	0,3	0,3	0,3
IX	0,54	0,54	0,55	0,6	0,6	0,6
X	3,58	2,71	2,78	2,6	2,5	2,1
XI	3,7	3,42	3,89	3	2,5	2,5
XII	0,36	0,15	0,77	0,6	0,4	0,6
XIII	1,22	1,35	1,43	1,6	1,6	1,5
XIV	bd	bd	0,62	0,4	0,4	1,2
XV	5,2	6,05	6,83	7,4	7,8	7,5
XVI	15,11	16,35	17,55	17,5	17,4	15,6
XVII	8,14	8,6	8,91	11,4	13,5	14,1
XVIII	1,61	1,93	1,4	1,5	1,7	1,4
XX	0,78	0,83	1,4	1	1	1,2
XXI	0	0	0	0	0	0
XXII	0,56	0,75	0,1	0,1	0,1	0

Źródło: dane Państwowego Komitetu Statystyki Ukrainy zaczerpnięte ze strony www.ukrstat.gov.ua.

⁶ I. Pawlas, *Dynamika i kierunki rozwoju handlu zagranicznego Ukrainy na początku XXI wieku*, [w:] *Konkurencyjność w handlu międzynarodowym. Czynniki i uwarunkowania*, red. K. Kaszuba, M. Maciejewski, S. Wydymus, Wyd. Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie, Kraków 2008, s. 304 i nast.

W 2008 r. odpowiadały one za 83,5% eksportu Ukrainy. W okresie od 2003 r. nastąpił więc wzrost ich znaczenia o ponad 5 punktów procentowych. Warto zaznaczyć, że zdecydowanie najważniejszą pozycją w ukraińskim eksporcie jest sekcja XV – metale nieszlachetne i wyroby, której udział wzrósł z 36,8% w 2003 r. do ponad 41% w 2008 r.

W ukraińskim imporcie można również zaobserwować koncentrację na kilku sekcjach towarowych. Sześć najważniejszych sekcji odpowiadało za ponad 80% ukraińskiego importu w 2008 r. i 57,5% importu Ukrainy w 2003 r. Wzrost znaczenia tych grup towarowych jest więc jeszcze bardziej wyraźny. Dominujące po stronie importu sekcje to:

- sekcja V – produkty mineralne,
- sekcja XVI – maszyny i urządzenia, sprzęt elektryczny i elektrotechniczny,
- sekcja XVII – sprzęt transportowy,
- sekcja XV – metale nieszlachetne,
- sekcja VI – produkty przemysłu chemicznego,
- sekcja VII – tworzywa sztuczne i wyroby.

Tabela 7. Stopień pokrycia handlu w globalnych relacjach handlowych Ukrainy w latach 2003-2008

Sekcja CN	2003	2004	2005	2006	2007	2008
I	278%	211%	147%	61%	94%	47%
II	97%	266%	323%	290%	203%	383%
III	506%	381%	289%	533%	473%	325%
IV	83%	117%	89%	83%	100%	96%
V	90%	41%	41%	29%	25%	28%
VI	110%	128%	96%	87%	76%	73%
VII	35%	32%	30%	32%	29%	23%
VIII	270%	293%	189%	228%	216%	131%
IX	322%	340%	269%	228%	230%	157%
X	39%	51%	45%	53%	52%	49%
XI	90%	92%	65%	68%	65%	47%
XII	112%	287%	38%	43%	61%	39%
XIII	82%	74%	42%	37%	35%	37%
XIV	–	–	44%	64%	61%	13%
XV	711%	767%	568%	494%	439%	430%
XVI	67%	66%	45%	42%	47%	48%
XVII	53%	84%	51%	40%	40%	36%
XVIII	89%	109%	28%	23%	19%	22%
XX	71%	73%	43%	60%	57%	46%
XXI	–	–	–	–	–	–
XXII	222%	170%	663%	853%	648%	–

Źródło: obliczenia własne.

Tabela 8. Wskaźniki ujawnionej przewagi komparatywnej w handlu Ukrainy w latach 2003-2008

Sekcja CN	2003	2004	2005	2006	2007	2008
I	2,20	1,81	1,55	0,71	1,15	0,59
II	0,77	2,28	3,41	3,38	2,49	4,83
III	4,01	3,26	3,05	6,21	5,80	4,10
IV	0,65	1,00	0,93	0,97	1,23	1,21
V	0,72	0,35	0,43	0,33	0,30	0,35
VI	0,87	1,09	1,02	1,02	0,93	0,92
VII	0,28	0,28	0,31	0,37	0,36	0,29
VIII	2,14	2,51	2,00	2,65	2,65	1,65
IX	2,55	2,91	2,83	2,65	2,82	1,98
X	0,31	0,44	0,48	0,61	0,64	0,61
XI	0,71	0,79	0,69	0,79	0,80	0,59
XII	0,88	2,46	0,40	0,50	0,75	0,50
XIII	0,65	0,63	0,45	0,43	0,44	0,46
XIV	–	–	0,47	0,74	0,75	0,17
XV	5,63	6,57	5,99	5,74	5,38	5,44
XVI	0,53	0,57	0,47	0,49	0,58	0,60
XVII	0,42	0,72	0,54	0,47	0,49	0,46
XVIII	0,70	0,93	0,29	0,26	0,23	0,28
XX	0,56	0,62	0,46	0,70	0,70	0,58
XXI	–	–	–	–	–	–
XXII	1,76	1,46	7,00	9,93	7,96	–

Źródło: obliczenia własne.

Zdecydowanie największe znaczenie ma sekcja V – produkty mineralne, na którą przypada prawie 30% ukraińskiego importu. Analizując bardziej szczegółowo import w ramach tej sekcji, okazuje się, że aż 26,7% ukraińskiego importu w 2008 r. stanowiły paliwa mineralne, w tym aż 11% importu ogółem – gaz ziemny.

Do oceny konkurencyjności ukraińskich towarów na rynku światowym wykorzystano wskaźnik pokrycia handlu (TC) oraz wskaźnik ujawnionej przewagi komparatywnej (RCA) B. Balassy. Wyniki obliczeń wskaźnika pokrycia handlu zaprezentowano w tab. 7. Stopień pokrycia handlu na poziomie przewyższającym 100% w całym okresie objętym badaniem odnotowano dla: sekcji III – tłuszcze i oleje, sekcji VIII – skóry i wyroby skórzane, sekcji IX – drewno i wyroby z drewna, sekcji XV – metale nieszlachetne i wyroby z nich.

Wskaźniki ujawnionej przewagi komparatywnej w handlu Ukrainy zestawiono w tab. 8. Jak wynika z zaprezentowanych danych, Ukraina osiąga przewagę komparatywną w handlu w całym okresie objętym analizą (od 2003 r. do 2008 r.) w ramach: sekcji III – tłuszcze i oleje, sekcji VIII – skóry i wyroby skórzane, sekcji IX – drewno i wyroby z drewna oraz sekcji XV – metale nieszlachetne i wyroby z nich.

Zaobserwowano ponadto wzrost przewagi komparatywnej Ukrainy w handlu w ramach sekcji II – produkty pochodzenia roślinnego. W latach 2007-2008 pojawiła się też przewaga w handlu przetworami spożywczymi (sekcja IV). Natomiast zanikła przewaga komparatywna Ukrainy w handlu w ramach sekcji I – zwierzęta żywe i produkty pochodzenia zwierzęcego.

Analiza stopnia pokrycia handlu oraz wskaźnika ujawnionej przewagi komparatywnej potwierdza tezę o niskim poziomie konkurencyjności ukraińskiej gospodarki. Przewagę notuje się głównie dla grup surowcochłonnych. Natomiast niski poziom konkurencyjności występuje w przypadku towarów technologicznie intensywnych. Eksportową konkurencyjność Ukrainy można więc określić jako konkurencyjność niższego rzędu.

3. Podsumowanie

Ukraina, jako młody podmiot gospodarki światowej, znajduje się na etapie tworzenia więzi z innymi elementami systemu międzynarodowych stosunków ekonomicznych. Zapoczątkowany w 2004 r. proces transformacji systemowej wpływa na intensywność, dynamikę i kierunki tych powiązań. Przeprowadzona analiza wskazuje na rosnącą aktywność Ukrainy w obszarze handlu zagranicznego. W latach 2000-2008 wyraźnie wzrastał zarówno eksport, jak i import towarów, przy czym od 2005 r. dynamika importu jest zdecydowanie większa, co przekłada się na rosnący deficyt Ukrainy w handlu. Kraje WNP oraz kraje UE dominują jako dostawcy towarów na rynek ukraiński oraz odbiorcy ukraińskich towarowych. Zaznacza się spadek uzależnienia Ukrainy od dostaw towarów z krajów WNP. Rośnie znaczenie importu z krajów azjatyckich. Rosja nadal jest najważniejszym partnerem handlowym Ukrainy w imporcie oraz eksporcie, choć jej znaczenie jako dostawcy towarów na rynek ukraiński sukcesywnie maleje. Analiza struktury towarowej handlu oraz badania z zastosowaniem stopnia pokrycia handlu oraz wskaźnika ujawnionej przewagi komparatywnej wskazują na eksportową specjalizację oraz konkurencyjność Ukrainy w zakresie towarów surowco- i pracochłonnych.

Literatura

- Demel G., *Ukraina – trudna koalicja*, <http://www.tolerancja.pl/files/koalicja.pdf>, s. 1, z 25.04.2006.
- Górska A., *Ukraina w WTO*, „Tydzień na Wschodzie” 2008, nr 39 z 06.02.2008.
- Juszczenko: *Mamy do czynienia z cichym zamachem stanu*, <http://wiadomosci.gazeta.pl/Wiadomosci/1,80644,4172684.html>, z 24.05.2007.
- Kalita W., Puchalska K., Barwińska-Małajowicz A., *Ocena polsko-ukraińskiej wymiany handlowej z uwzględnieniem obszarów transgranicznych*, [w:] *Spójność społeczno-ekonomiczna a modernizacja regionów transgranicznych*, red. M.G. Woźniak, Wyd. Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2008.

- Olszański T., *Chwilowe zażegnanie kryzysu politycznego na Ukrainie*, „Tydzień na Wschodzie” 2008, nr 35 z 09.01, <http://www.osw.waw.pl/files/tnw35.pdf>.
- Olszański T., *Kolejne stadium kryzysu politycznego na Ukrainie*, „Tydzień na Wschodzie” 2008, nr 50, <http://www.osw.waw.pl/files/tnw50.pdf>.
- Pawlas I., *Dynamika i kierunki rozwoju handlu zagranicznego Ukrainy na początku XXI wieku*, [w:] *Konkurencyjność w handlu międzynarodowym. Czynniki i uwarunkowania*, red. K. Kaszuba, M. Maciejewski, S. Wydymus, Wyd. Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie, Kraków 2008.
- Ukraina: rozpad pomarańczowej koalicji*, <http://wiadomosci.o2.pl/?s=258&t=528671>, z 23.09.2008.
- Wojciechowski M., *Ukraina: różowa kontrrewolucja*, „Gazeta Wyborcza” 2006.
- WTO Welcomes Ukraine as a New Member*, WTO: 2008 Press Releases, PRESS 511, 5 February 2008, http://www.wto.org/english/news_e/pres08_e/pr511_e.htm.
- www.ukrstat.gov.ua.

PARTICIPATION OF UKRAINE IN INTERNATIONAL TRADE TURNOVER IN THE 1ST DECADE OF THE XXI CENTURY

Summary

Ukraine, as a young subject of the world economy, creates ties with other elements of the system of international economic relations. The process of economic and political transition in Ukraine has influenced the intensity, dynamism and directions of its international relations. An attempt has been made in the paper to analyze Ukraine's foreign trade in goods in the 1st decade of the XXI century, including its volume, as well as geographical pattern and commodity pattern of both exports and imports. In addition to that trade coverage ratio and revealed comparative indicator have been used in order to evaluate export competitiveness of Ukrainian goods in the world markets.